

10. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 05.11.1991 р. № 1788 – XII // Відомості Верховної Ради України.- 1992. - № 3. – Ст. 10.
11. Гутор А.В. Такое трепетное ожидание закона / А.В. Гутор // Бізнес. – 1997. – № 23 (230). – С. 20.
12. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 09.07.2003 р. № 1057-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 47-48. – Ст. 372.
13. Цікановська Н.А. Формування ринку недержавних пенсійних фондів в Україні / Н.А. Цікановська / Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 302-306.
14. Сташкевич Н.М. Становлення та розвиток системи недержавного Пенсійного забезпечення в Україні / Н.М. Сташкевич // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2010. – № 40. – С. 312-317.
15. Концепція подальшого проведення пенсійної реформи, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.10.2009 р. № 1113 // Пенсійний кур'єр. – 2009. – 30 жовтня. – № 44. – С. 1-3.

УДК 347.21

Іншин М. І., завідувач кафедри трудового права та права соціального забезпечення КНУ ім. Т. Шевченка, д.ю.н., професор, член-кореспондент НАПрН України, Заслужений юрист України

Пільги для військових АТО

В даній статті досліджено пільги, які надаються військовим Антитерористичної операції державою. Проаналізовано нормативно-правові акти, які регулюють вказане питання. Також, автором виокремлено переваги та недоліки в сфері забезпечення з надання пільг військовим АТО.

Ключові слова: Антитерористична операція, військові, пільги, нормативно-правові акти.

В данной статье исследованы льготы, которые предоставляются военным Антитеррористической операции государством. Проанализировано нормативно-правовые акты, регулирующие данный вопрос. Также, автором выделено преимущества и недостатки в сфере обеспечения по предоставлению льгот военным АТО.

Ключевые слова: Антитеррористическая операция, военные, льготы, нормативно-правовые акты.

This article investigated the benefits that are provided by the state military anti-terrorist operation. It analyzed the regulations governing the matter. Also, the authors identified the advantages and disadvantages in the field of the provision of benefits military ATO.

Keywords: anti-terrorist operation, military benefits, regulations.

Актуальність теми. На сьогодні все актуальнішим стає питання щодо державно-правового захисту та гарантій для військових АТО, адже з кожним днем збільшується кількість осіб, які звертаються за допомогою до української держави. Створення ефективного механізму по наданню пільг та гарантій для військових АТО є першочерговою задачею для соціальної та правової держави – України.

Метою статті є визначення пільг, які надаються військовим Антитерористичної операції державою.

Основний зміст. Правове регулювання надання пільг військових АТО базується на основі Конституції України [1], Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2], Закону України «Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни» [3], Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» [4], Постанови КМУ «Про

посилення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги» від 05.04.2014 № 83 та іншими нормативними актами [5].

Головне місце в системі нормативно-правових актів щодо надання права на пільги для військових АТО посідає Конституція України як Основний Закон, що спрямована на надання державно-соціальних пільг та гарантій, а також Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2]. Тобто, на основі Конституції формуються та приймаються Закони України та підзаконні нормативно-правові акти, які стосуються порядку надання пільг військовим АТО. В сукупності, ці нормативно-правові акти становлять систему у сфері зазначених правовідносин.

Відповідно до чинного законодавства, а саме Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» військові АТО прирівнюються до учасників бойових дій. Згідно із ст. 5 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час [2]. Інакше кажучи, особи, що є військовими АТО рівноцінно являються учасниками бойових дій, в законному порядку набувають відповідного статусу та можуть реалізовувати своє переважне право на отримання пільг.

Щодо термінології, то в законодавстві не закріплено чіткого правового поняття пільг для військових АТО. Очевидним є те, що пільгою є певна перевага у отриманні послуги, звільнення від сплати чого-небудь.

Законодавче право на пільги військовим АТО регламентується ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Зокрема, встановлюється ряд пільг, які їм надаються: 1) безоплатне отримання медичних виробів та лікарських засобів, імунобіологічних препаратів за рецептами лікарів; 2) безоплатне зубопротезування (крім винятків встановлених законом); 3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації суми вартості при самостійному санаторно-курортному лікуванні; 4) 75-процентна знижка плати за житлово-комунальні послуги в рамках норм, передбачених чинним законодавством; 5) 75-процентна знижка вартості палива (також рідкого), в рамках норм, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення; 6) безоплатний проїзд всіма видами транспорту; 7) при виході на пенсію чи зміні місця роботи можливість користування медичними закладами, поліклініками та госпіталями, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; 8) річне медичне обстеження та диспансеризацію із залученням відповідних фахівців; 9) невідкладне обслуговування в сфері фармації, лікувально-профілактичних закладах, а також термінова госпіталізація; 10) у разі тимчасової непрацездатності можливість отримання матеріальної допомоги у розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи; 11) використання переваг в отриманні відпусток, зокрема військові АТО мають змогу піти у чергову щорічну відпустку у будь-який зручний для них час, а додаткову відпустку отримати строком 14 календарних днів на рік із збереженням заробітної плати. Військовим АТО надаються щорічні основні відпустки зі збереженням матеріально-грошової підтримки та грошовою допомогою на оздоровлення; 12) у разі скорочення чисельності чи штату працівників прерогативу на залишення на роботі [2]. Згідно з ч. 2 ст. 39 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»

громадяни України, які проходять військову службу за призовом під час мобілізації, на цей період, але не більше одного року, отримують змогу на **збереження місця роботи та середнього заробітку** [6]; 13) з метою поліпшення житлових умов нагальне забезпечення жилою площею осіб та отримання земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва тощо. Крім того, пільгове право на ремонт жилих будинків, приміщень та квартир зазначених осіб. Військові АТО, що отримали контузію, тяжкі поранення або каліцтво під час участі в антитерористичній операції отримують жилу площу, з врахуванням жилої площі, що передається органам виконавчої влади та центральними органами виконавчої влади, іншими організаціями у розпорядження державних адміністрацій та місцевих рад, на протязі двох років з дня взяття на квартирний облік; 14) у встановленому законом порядку, право на отримання позики на будівництво, капітальний ремонт або реконструкцію жилих будинків, також приєднання їх до комунікацій та інженерних мереж, також позики на будівництво або придбання дачних будинків з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва; 15) переважне право на вступ до житлових кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок, до садівницьких товариств; 16) безоплатний проїзд залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом (один раз на два роки (туди і назад)), або проїзд один раз на рік цими видами транспорту з 50-відсотковою знижкою; 17) пільги по сплаті податків та інших платежів до бюджету відповідно до чинного митного та податкового законодавства; 18) позачергове використання всіх послуг зв'язку та можливість встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів; 19) невідкладне обслуговування підприємствами служби побуту, громадського харчування, міжміського транспорту, житлово-комунального господарства; 20) можливість влаштування та обслуговування вдома в закладах соціального захисту населення, а у разі неможливості обслуговування право на відшкодування витрат; 21) право на вступ до вищих навчальних закладів, професійно-технічних навчальних закладів та на курси для одержання відповідних професій поза конкурсом. Державна політика для здобуття професійно-технічної та вищої освіти є цільовою та надається у вигляді: сплати за навчання за рахунок коштів відповідних бюджетів; отриманні для здобуття освіти пільгових довгострокових кредитів; стипендії соціального характеру; безкоштовного забезпечення підручниками; безперешкодного доступу до мережі Інтернет, систем баз даних та навчальних закладах; безкоштовного проживання в гуртожитку тощо. Кожного року до 5 травня військовим АТО виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних асигнувань, встановлених законом про Державний бюджет України [2]. Слід відмітити, що зазначені пільги визначені в певній ієрархії, а саме пріоритетом є надання пільг військовим АТО для відновлення здоров'я, далі йдуть пільги по соціально-правовому, матеріальному, фінансовому та інших видах забезпечення. Отже, ми вважаємо, що пільги для військових АТО являють собою визначену та впорядковану законодавчо сукупність умов, які становлять систему гарантій по наданню пільг для військових АТО та членів їх сімей.

Розглянемо детальніше реалізацію права на пільги, які надаються військовим АТО. Як було зазначено, найпершим є отримання статусу учасника бойових дій, на сьогодні є законодавча процедура, що встановлює кому надається такий статус, підстави його надання, перелік документів з якими необхідно звернутися та органів. Однією із пільг передбаченою законодавством є звільнення від сплати житлово-

комунальних послуг. Це право реалізується у форм надання субсидій та компенсації додаткових витрат на сплату комунальних послуг. Субсидія являє собою допомогу з боку держави і становить різницю між розмірами плати за житлово-комунальні послуги та обов'язкового платежу. Можливість одержання субсидій здійснюється в районних управліннях праці [7]. Такий вид пільг є гарантією захисту для військових АТО та допомагає у покращенні їх матеріального забезпечення. Однак, складності виникають при отриманні такої пільги, адже не кожен військовий або члени його сім'ї знають про впроваджене та гарантоване право отримання пільги у формі звільнення від сплати житлово-комунальних послуг, отриманні компенсації або одноразової допомоги за сплаченні раніше послуги в повному обсязі.

Крім того, військові АТО мають право на соціальну допомогу, медичне обслуговування та отримання земельних ділянок з боку української держави. Звичайно, щодо отримання кожного із видів такої допомоги існує свій порядок та процедура, необхідною є наявність всіх документів.

Виходячи із вищезазначеного, можна говорити, що право на пільги для військових АТО реалізується шляхом надання правового статусу учасника бойових дій, що, у свою чергу, сприяє можливості отримання відповідних пільг встановлених законодавством, зокрема земельної ділянки, звільнення від сплати житлово-комунальних послуг, отриманню соціальної допомоги та медичного обслуговування тощо. По суті такі законодавчі можливості являються правовим та соціальним захистом військових АТО та становлять систему гарантій для осіб, які приймають участь у військових діях.

Незважаючи на, правову регламентацію практичний досвід виявляє все більше колізійних та суперечних питань по наданню пільг для військових АТО. Досі не встановлено правовий статус добровольців в зоні АТО, які захищають Батьківщину, але законодавчо не мають права на отримання пільг порівняно з тими військовими, що були мобілізовані.

З огляду на викладене, в сфері забезпечення по наданню пільг військовим АТО є як ряд переваг, так і недоліків. Серед переваг слід виокремити наступні: (1) існуюча система нормативно-правових актів, які стосуються врегулювання надання пільг військовим АТО, по ієрархії вона починається з Конституції України, законів України, підзаконних нормативно-правових актів (постанови КМУ тощо); (2) сукупність гарантій, які передбачені законодавством, що сприяють державному, соціальному захисту та наданню пільг військовим АТО; (3) офіційне визнання особи – військовим АТО; (4) створення та діяльність організацій та міжвідомчої комісії з питань розгляду справ по визнанню військових АТО – учасником бойових дій.

Орієнтуючись на державно-правове та політичне становище в країні до недоліків слід віднести: (1) проблемні питання при отриманні правового статусу військового АТО, що є перешкодою у реалізації права на пільгу; (2) необхідність отримання спеціальних довідок, які підтверджували участь особи у антитерористичній операції (АТО); (3) недостатній рівень бюджетних асигнувань на створення ефективної системи по реалізації права на пільгу; (4) відсутність організаційно-правового механізму по впровадженню державних гарантій та пільг для військових АТО; (5) проблема в отриманні компенсації за поранення військового АТО. Так, зокрема існує проблема компенсації за поранення військового АТО, адже на лікарську комісію зазвичай направляють осіб, які отримали середньої або тяжкі тілесні ушкодження або має важкі поранення. Інших військових АТО, у яких поранення менш тяжкі не відправляють

на таку комісію, що в результаті позбавляє їх можливості отримати документи для відшкодування витрат на лікування та реабілітацію; (6) відсутність створених при міністерствах спеціальних та міжвідомчих комісій, метою діяльності, яких є надання військовим АТО — статусу учасника бойових дій; (7) не визначена процедура та підстави виплати одноразової грошової допомоги військовим АТО; (8) високий рівень безробіття в Україні, що має наслідком відмову з боку роботодавців у прийнятті на роботу та збереженні середнього заробітку; (9) недовіра з боку військових АТО до діяльності державної влади, в тому числі, щодо надання пільг.

Висновок. Тобто, підсумовуючи зазначене, можна зробити висновок про те, що на даний момент організаційно-правовий механізм для забезпечення пільгами військових АТО є не досить досконалим та об'єктивно потребує доопрацювань. Адже, правове підґрунтя створене, система нормативно-правових актів відповідає вимогам національного законодавства, але в дійсності виникає досить багато розбіжностей та колізій в отриманні пільг військовими АТО.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1996. — № 30. — ст. 141.
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 № 3551-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1993. — № 45. — ст.425.
3. Про поліпшення матеріального становища учасників бойових дій та інвалідів війни: Закон України від 16.03.2004 № 1603-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 2004. — № 25. — ст.347.
4. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей Верховна Рада України; Закон від 20.12.1991 № 2011-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 15. — ст.190.
5. Про посилення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги: Постанова КМУ від 05.04.2014 № 83 // Офіційний вісник України від 15.04.2014. — № 29. — стор. 250.
6. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 № 2232-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). — 1992. — № 27. — ст.385.
7. Про удосконалення порядку надання житлових субсидій: Постанова КМУ від 28.02.2015 № 106 // Урядовий кур'єр від 18.03.2015 № 49.

